

VAITKOS Kēstotis

Žīgis po Plateliu miestieši

Ožgavieniu muziejos bovosiuos arklidies.

**ATKELTA ĖŠ NR. 6
(898).**

PLATELIU BAŽNĪČĒ

Plateliu Šv. apaštuolu
Petra ē Pauliaus bažničē
– ontra valog senoma
medēnē bažničē vēsuo
Lietovuo, pastatīta 1744
metās. Seniausi medēnē
bažničē – Stelmuzēs, Ber-
žuors – trets...

Žīge vaduovē, Žemaitē-
jēs nacparka (ŽNP) etnuo-
luogē Kuprelytē Alduona
primēnē sena jouka: „Platē-
lēškē laika karvē ož ragū,
vo beržuorēškē melž“. Tas
reišk, ka Plateliūs būn tik
titulēnē atlaidā, Beržuorē
– daugiau krēkščiuonēšku
švēntiu. Vo par atlaidus –
ē pēningelē...

Plateliu bažnīciuo –
daug i sakralēniū vertībiu
sāraša itrauktū kūrēniū:
altuorē, krēkštīkla, pa-
veikslā, 4 kaltēnē krīžē
ont stuogo.

Žīgeivē sotēka pati Plateliu parakvējēs klebuona Jaramina Klemensa. Daug ēš anuo ēšgērda ē sožēnuojē. Klebuons dā ē pašpuosējē – platelēškē

PLATELIU DVARS

Dabā dvara žemē so
apsaugēniems zuonuoms
– kuoks 20 aktaru. Par
ton žemē ēn senāsis kels i
Švēntuorkalni. Vo senāsis
suodnos dabā – kētu
naujuojē plēnta posie.

Bovosiuo jaujuo dabā – kultūras nomā. Svērns bovės grūdams ē kētam derliou sosēdietē, vo dabā če – ekspuozicējēs ē paruodas. Rūsie – amatū cēntros. Arklidies – Ožgavieniu muziejos ē vēsuokiausēs vēn mainuomas paruodas. Vo dā ir bovossē ē kūtēs, ē daržēnēs, ē šmuots kētū bodinku. Bovēs ē garāžos – jug Liodvēks pērmāsis vēsūs Plateliūs toriejēs mašēnelē! Vo dar ēr oranžerējē dvē bovossē. Geltuonūju kvepontiūju ruožiū žēidelius liōb vežtē ī Prancūzējē kvepalams gamintē. Vo vēinuou oranžerēju bovēs pečios – šēltnamiou šēldītē. Ontramē aukštē bovēs buosos so šēlto vondēnio – tēisiau ī dvāra rūmus...

DVARA RŪMĀ

Rūmā sodegē 1943-
tēs – dabā balēkēn vēinē
pamatā. Tik ēš senū nuo-

Dvara rūmu pamatā.

Plateliu bažnīcē ē varpēnē.

Marėjės ė Gabrieliaus Šuazeliu kaps ont švėntuorio.

Raganas ousis.

trauku bagalem pamatītē,
kāp atruodē patis rūmā,
kuokēi poikē bova bal-
dā, veidruodē, švēistovā,

kēlēmā.

Rūmā bovēn dvējū
aukštu, vēršou – so man-

■ NUKELTA | 2 PSL.

ŽEMAITĖŠKA RAŠTA LAIKS

2024-ēijē bova Žemaitēška rašta metā. „Žemaičių saulutė“ i kuožna nūmeri diejē po ketoris atskērus poslapius – mūsā kalbā ēr istuorējē, literā dalīkams, kraštuotīrā ēr e

Vo kon 2026-ējī? No ē viel rēk rašītē truopnē, savuotēškā. Napalēstē. Naožlēstē sava vēitas. Jug mūsa žemē – sava ruoda.

Stuoje žemaitėška rašta laiks.

ŠIAME
NUMERYJE

2 psl.

Tèkrè kretingėškiu atsėmėnėmā

ŽEMAITIŠKS

Tėkrė kretingėškiu atsėmėnėmā

Žemaitiu kretingėškiu pasakojėmu kniga.

lō.^u (b) parē^t nusepē^rrk^s / pūor^a klū.m^p / ons pāre^dā.ms ōžē^s
pri^zī^d / // tuo(s) s^rōbūos lō.^u b^dō.ut^e ons v^el^tō.u m^us^a tⁱevō.u /
i^tus klū.m^p^us pripē^ls / e^pa.rsēⁿē^s / // vō^ka p^oā^rneš m^oā^m^a
išv^e.rs bō^lv^u / nāloptū^m / mērkī^s / i^tōn s^rōb^a / ka^vō.ā^lgī^s /
ka^e lēižō^v / lēiks aplink^ā usis / kà(s) / skanī^b tuo(s) s^rōbūos /
nōi^e nōi^e nōi^e // tēn^bē^škī tuo^kv^oā^p / sē^lk^s i^v / tēn^dō^ā surē^m^a
i^v / // B. J. Na o, sako, žydai beigeles kažkokias mokėjo kepti? // P.

Muokslėnės transkripcėjės gabalielis.

Leidikla „Baltos lan-
kos“ 2007-tās ēšlēda Vėl-
niaus universiteta muoks-
lėninkiu sodarīta kninga
„Centrinė šiaurės žemai-
čių kretingiškųjų tarmė“. I
ton kninga ir sorašītē pa-
sakuojėmā, katrēi nu 2002
metu bova ožrašėniejemis
(irašītē i joustelēs) Ko-
liū, Kartėnas, Ragovėškiu,
Plungės, Salontū, Endrie-
java apīlinkies.

Bova šnekintē senesnē
žmuonis. No ēr anū kalba

jau ir paveikosi lietoviu
bėndrėnē. Tad pasakuo-
jėmā paruoda tėkrōjē XX
omžiaus pradžiaus kalba
kretingėškiu žemie.

Žmuoniū atsėmėnėmā
ožrašītē muokslėnē trans-
kripcėjē. No tēi pasakuo-
jėmā ir tuokēi iduomē, ka
būtėniausē rēktom anus
ēšgoldītē ēr i dabartėnē
žemaitiu rašumōjē kalba.
Če ēr ir spausdėnamis kelē
tuokēi tekstā.

Sotaisė Vaitkos Kėstotis

KON LIŪB VĖRTĖ POSRĪTĖI, PĖITAMS Ė
VEČERĖ

Jau rīta meta jau vėn vėrē ropotinė – atpjaus ēr idies
ožtrėna i ton ropotinė. Vo jau pėitams jau vėn vėrē a
žėnriu kuošē, bolviu kuošē. Vo vakarienē bova kroupinė,
konkuolinē, aba grocē – tas jau stombesnē tēi kor bova.

Zofija Kundrotaitė-Anužienė, g. 1930 m. (Kartėna)

API TIEVĖŠKELĖ

Linksmā vėstėik bovuom – šėšē auguom. Gegužėnės
būdava pas momis – so trībās. Tuoki paprasta mozėkon-
teli pasėkvėisma, Negrecki tuoki, so armuoninko. Tuoks
paprasts žmuogelis – ka ons trauks galva kraipīdams – bi
ons grajēj. Jaunīms ēsma daug – so dvėratēs sovažiūs.
Tam paopie, eik to, bruolē paruoš tuokē aikštē, ēšbadīs

berželēs, soulelius oždies, palīgins ton žemelē, ka mums
gražiau būto šuoktē, eik to. Ka mes lioubam šuoksma,
pasėkabinsma lėmpa, alektras nebova toukart, tuokē
primusėnē lėmpa, uobelēs tuoki bova, palinkosi saldē-
nē uobelēs pas truobuos, ton lėmpa pakabinsma i ton
uobeli – švėis ta aikštelē, vo tēik gražē, saulelē pradies
tekietē – toukart ēšsėskėrsma. Vėstėik tuokēi pat dornē
bovuom – kāp ē dabar.

Aniceta Vaitkutė-Liutikienė, g. 1935 m. (Reiskē)

VALGĪSI, KA Ė LĖIŽOVIS LIEKS APLINK
AUSIS

Bova, bova čē tum žīdu. Na tēp daug, bet jau bova.
Anēi sava nomus toriejē ēr anēi bova, bova tēi židā. Bet
anēi bova tiktā kažėkāp anēi tuokēi šmokolnikā – pri
anum galiejē gautē vėsakuo pėrktē. Ė tum sėlkiu lioubam
pėrktē. Nojē nojē. Vėsakuo lioub torietē. Tuos sėlkēs

bova brongēs, bet ka tievs lioub parētē nusėpėrkēs puora
klumpiu, ons parėdams ožēs pri židā. Tuos sriobuos lioub
doutē ons veltou mūsa tievou. I tus klumpius pripēls – ē
parsėnēs. Vo ka parnēs – mama ēšvėrs bolviu, naloptum,
mėrkīsi i ton srioba, ka valgīsi, ka ē lėižovis lieks aplink
ausis – kas skanībē tuos sriobuos. Nojē nojē nojē. Tēn
bėški tuo kvapa sėlkēs ir, tēn dā sūrēma ir. /.../ No – a
na tēi macē vadėnas. No jug anēi most[’] patis kepē ka
toriejē. Jug anēi vėsakuo toriejē. Tuos baronkas, kāp jūs
ka sakuot – beigėlē, bova dėdelēs, mes ont ronkā lioubam
ontsėmautē – lioub ožtektē. Nojē. Bet rėkiejē pėnkis
cėntus torietē. Nojē. Ė padrūktas jau. Dieltuo skanē bova,
ka mes vėn sava douna toriejėm, kāp ka saka – vėinuos
rūšīs douna bova kepama. Bet vo – vo ka ton baltesnē
kuokē tēn ton beigėli a kuokē baronka tēn toriesi ta jau,
žėnā, ka jau vākou bova iduomiau.

Viktorija Balsevičiūtė-Paksienė, g. 1933 m. (Kartėna)

Kelē atsėmėnėmā, ēšgoldītē i dabartėnē žemaitiu rašumōjē kalba.

Žigis po Plateliu miesteli

ATKELTA ĖŠ 1 PSL.

sardelē. Dėdėliausē rūšē
– so vėrtovē. Flīgelis tuoks
bovės tuoliau nusėraitēs
– tēn laikītas kuolekcėjės
vēsuokiausiu vertībū.

Žigē vaduovē Alduona
vaizdingā papasakujē,
kāp kočierios (vežėks)
ivež pro vartus, čėšėtā ap-
sėsok, čē strapt apsėstuo,
grafs pasėtink, nuėnam
pas grafa, arklīs i rinki
ēšvažiou...

Ka jau grafs Šuazelis
Liodvėks bova pabiegēs,
dā priš gaisra atvažiava
Genīs Pranis ēš Telšiū, ēš
„Alkas“ muziejaus, ē sora-
šē vėsa invėntuorio. Pas-
kiau daug kas „prapoulē“,
no pagrindėnės vertībēs

Draugėjē „Saulutė“ atmintē skėrta lėntelē.

bova ēšvėžtas i Telšius. Ė
dabā dėdžiuoji dalēs eks-
puonatu ēš rūmu „Alkuo“
– ēš Plateliu dvara.

Žemaitėjės nacparks tor
rūmu ē ledaunės atstatīma
pruojektus. No rėk kuokiū
3 milijonu...

SENUOBĖNIS
ŠALDĪTOVS

Parkē gal pamatītē dė-

dėlē doubē – bovosē le-
daunē (lietovē saka – le-
dainē). Ta ir bovēosi kāp
šaldītovs. I rinki – kūlē.
Seniau toriejėsos būtē ē
sėinas, vo ont vėršo – ke-
porē so šiaudās, paskiaus
– ēš skėidu.

Ijėjėms i ledaunē bovės
nu šiaurėnės posēs – ka
šėloma neatėtom. I rinki
pasvadintē medē – ka bū-
tom šėšiēlis. I pakalnē la-
taks – driegmē nutekietē.

Kumet jau ožšals Pla-
teliu ežers – liōb darīs
talkas. Kėrs leda gabalus
ē vėš so ragiems i ledaun-
nē. Ė tū ledū ožteks par
vėsa sezuona – pakol viel
ožšals.

Dvars rėndavuojē ežē-
ra rėbuokams (žvejėms).
Tēi muokiejē muokesni
ē dā toriejē vėn atvėžtē
šviežiūs žovėis i dvara.
Ledaunie laikē ē ton žovi,
ē mēsa, ē kėta nauda.

ŽNP Lonkītuoju cėntrė.

DVARA PARKS

Plateliu parks tuoks jou
anglėška tipa – laisviesnis,
so aikšteliems. No ir ē
kaštanu aliejē, bovosi ē
klomba prišās rūmus, – tas
jau ir prancūzėšks tips.

Parkē aug paminklėnē
vinkšna ē paminklėnē
lėipa – medē, paskelbtē
gamtuos paminklās. No

kepals – pūkšt ēr ikrėtēs i
ton ousi...

2008-tu vasaras laikē
audra nulaužē vėdorėni
– pati drūktōji – Raganas
ousē lėimėni. No ē dabā
medis stuov galings ē
dėdings.

ŽEMAITIU SAULUTĖ

1916-tās Plateliūs žē-
maitē švėisulolē isteigē
kultūras draugėjē „Saulu-
tė“. Bova skaituomas pas-
kaitas, isteigts knīginielis.
I sāsvenius liōb pārašē-
nietē laikraštieli „Saulu-
tė“, katruo redaktuorios
bova konėgs Malakauskis
Petros. Dabā pri atgautuos
klebuonėjės, šalėp Plateliu
gimnazėjės, ir pakabinta
atmėnėma lėntelē. Vo
rodėni ir planuojėma kon-
ferėncėjē – draugėjē „Sau-
lutė“ būs 110 metu.

1991-mās metās kultūras
savaitraštis „Saulutė“ bova
pradiets lėstē Plungie. 1994-
tās ons atgėmē so naujo
pavadėnėmo „Žemaičių
saulutė“. Dabā kultūras
laikrašti vėina karta i mie-
nesi lėd atgėmosi draugėjē
„Saulutė“, veikonti Plungės
vėišuojuo bibliotekuo. Vo
nu 2024-tu kuožnos nūme-
ris tor ēr 4 grīnā žemaitėškus
poslapius!

Vaitkaus Kėstotē nuotr.

Plungė

Pri ledaunės.

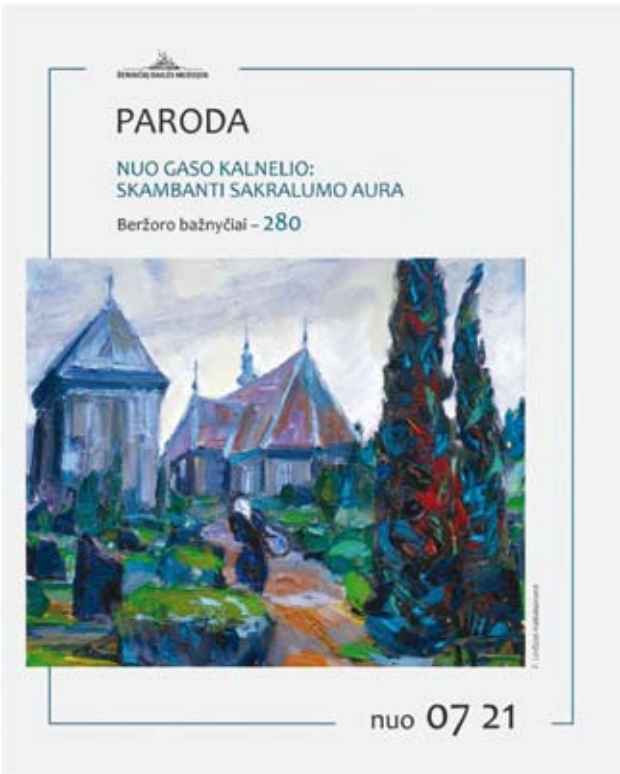
NUO GASO KALNELIO: SKAMBANTI SAKRALUMO AURA. BERŽORO BAŽNYČIAI – 280

Beržoras – unikalus urbanistikos paminklas, kurio iškiliausiu akcentu laikoma Šv. Vyskupo Stanislovo bažnyčia. 2026 metais sukanka 280 metų, kai ji buvo pastatyta. Bažnyčios statybai pinigų skyrė Platielių klebonas Juozapas Vaitkevičius, su parapijiečių padėjimu pastatyta 1746 metais. To paties klebono rūpesčiu, o parapijiečių lėšomis 1760 metais pastatyta 14 stacijų-koplyčių. Beržoro bažnyčia ir jos šventorius (senosios kapinės) yra įsikūrę ant Gaso kalnelio. Beržoro bažnyčia yra išskirtinė savo architektūrine ir menine verte – tai liaudies meistrų rankomis sukurtas sedevras. Interjeras buvo kuriamas sekant puošnias europietiškas rokoko stiliaus madas, o bažnyčios sienojai suręsti nenaudojant pjūklo, eglinius rąstus apdirbant tik kirviu.

Beržoras – Žemaitijos kampelis, išsaugojęs ne tik tradicinį kraštovaizdį, gamtos grožį, bet ir šios aplinkos sakralumą bei įkvėpęs žymius Lietuvos dailininkus perteikti tai savo kūryboje. Iki mūsų dienų bažnyčiose išlikęs sakralinis liaudies dailės paveldas atspindi kaimo bendruomenės sluoksnių tikinčiųjų religingumą, jų dvasinio gyvenimo turtingumą, kuris paplito už bažnyčios ribų sakraliniais mažosios liaudies skulptūros paminklais, harmoningai derančiais su įstabiu kraštovaizdžiu. Ši jausminė paveldo tradicija gyva iki šių dienų. Į ją darniai įsiliejo prieškarinio nepriklausomos Lietuvos dailininkų suformuota plastinė kalba. Siekis atspindėti Beržoro išskirtinumą ryškus modernistinės grupės „Ars“ steigėjų bei narių Viktoro Vizgirdos, Antano Gudaičio, Adomo Galdiko, Juozo Mikėno, Mstislavo Dobužinskio kūryboje. Jų organizuoti kūrybiniai plenerai XX a. 4-ajame dešimtmetyje Beržorą tarsi pavertė lietuvišuoju Barbizonu (vietovė Prancūzijoje, kur gimė plenerinės tapybos principai). Beržoras menininkus žavėjo archaiška Žemaitijos dvasia, legendomis apipinta gamta, sakralumu.

Viktoro Vizgirdos kūryboje Beržoro motyvai užima ypatingą vietą. Tarp kitų parodoje eksponuojamų kūrinių – ir žymiausias šios temos kūrinys „II Beržoras“ (1939), saugomas Nacionaliniame M. K. Čiurlionio dailės muziejuje. V. Vizgirdos kūriniai išsiskiria sodriomis spalvomis, gaivališka ekspresyvia potėpių ritmika, persunkta stipria vidine emocija.

Vėliau, gyvendamas JAV, dailininkas V. Vizgirda išsaugojo Beržore suformuotą tautinę pasaulėjautą bei spalvinį jautrumą. Šiame Žemaitijos kampelyje gimę kūriniai dabar laikomi Lietuvos dailės aukso fondu ir yra saugomi Lietuvos nacionaliniame dailės muziejuje. Antanas Gudaitis, į Lietuvą iš Paryžiaus parvežęs laisvojo

pasaulio meno tendencijas, kryptis, nuosekliai siekė, kad ir Lietuvos dailės gyvenimas priartėtų prie vakarietiško modernaus meno idėjų. Beržorą ir šalia esantį Platielių miestelį kartu su bendraminčiais jis pavertė menininkų traukos centru. A. Gudaitis šią vietą pamilo visam gyvenimui. Jo kūryboje peizažas – ne tik gamtos šlovinimas, bet ir tylus bei iškalingas savasties liudijimas.

Adomas Galdikas gimė Giršinių vienkiemyje, prie Mosėdžio, pasiturinčių valstiečių šeimoje. Prie kelio stovėjo koplytėlė su tėvo tapyta madonna. Pati aplinka formavo meilę liaudies menui. Tuo metu, kai arsininkai vasaras leisdavo Beržore, bene labiausiai patyręs ir novatoriškas tarp jų buvo Adomas Galdikas – jau pripažintas tapytojas, grafikas, scenografas ir pedagogas. Ekspresyvos kūrybos šaknys glūdėjo naujoviškai interpretuotame lietuvių liaudies mene ir paryžietiškoje stilistikoje. Kartu jie pirmieji įvertino Beržoro aplinkos darną, t. y. unikalią gamtą, architektūrą, tradicijas.

Nors Juozas Mikėnas geriau žinomas kaip skulptorius monumentalistas (tokių šedevrų kaip „Pirmosios kregždės“ autorius, o plungiškiams – kaip kunigaikščio Mykolo Oginskio rūmų skulptūrų restauratorius), jis taip pat buvo talentingas tapytojas ir grafikas. J. Mikėnas

kūrinyje „Beržoras“ užfiksavo šios vietovės motyvus, jais papildydamas savo vėlyvojo laikotarpio peizažų ir grafikos kolekciją.

Mstislavo Dobužinskis – pasaulinio garso dailininkas, scenografas, grafikos bei heraldikos kūrėjas. Jis kilęs iš senos Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės bajorų giminės. M. Dobužinskis pagarsėjo kaip talentingas urbanistinio peizažo meistras. Jo „Beržoro koplyčia“ (1933 m.) yra geras pavyzdys, iliustruojantis dailininko atsidavimą Lietuvos regionų architektūrai ir etnokultūriniam paveldui. Šis kūrinys priklauso jo garsiam ciklui „Senoji Lietuva“.

Leono Katino peizažas „Beržoras“ (1962) – ekspresyvi spalvota drobė, rodanti lietuvių peizažo laisvumą ir perversmą sovietmečio kultūroje. Nors sovietų valdžia įnirtingai naikino mūsų tikėjimo, kultūros ženklus (tais pačiais metais pradėtos griauti Beržoro koplyčios), tačiau L. Katino Beržoro ciklas tapo drąsiu pavyzdžiu ir įkvėpimu jaunosios kartos dailininkams.

Tapytojos Genovaitės Stasės Kariniskaitės indėlis į lietuviškąją dailę labai solidus: kelios dešimtys metų buvo atiduota kūrybai, nutapyta daugybė paveikslų, triptikų, ciklų, kuriuose be kitų temų dominavo gamta, persmelkta lyrizmu, drobėse išreikštu per įstabų koloritą.

Prisiliesti prie laiko dvasios nepaliestos autentikos savo kūryboje ėmėsi ir tose apylinkėse gimę ir augę dailininkai – tapytojas Leonardas Tuleikis bei akvarelininkas Ignas Budrys.

Leonardas Tuleikis gimė visai netoli Beržoro – Babrungėnų kaime. Simbolinis sutapimas – jis gimė tais pačiais 1939-aisiais, kai Beržore apsisotoję tapė A. Gudaitis ir V. Vizgirda. Anot L. Tuleikio tėvų, „tie du menininkai“, iš kurių vienas – prof. A. Gudaitis – vėliau tapo didžiausią poveikį jo kūrybiniam braižui turėjusiu mokytoju. L. Tuleikio kūriniai ekspresyviūs, pilni dvasinės įtampos, pastoziški. Beržoras visada išliko jo dvasiniais namais.

Filomenai Linčiūtei-Vaitiekūnienei drobė – tarsi atvira scena, jos peizažuose teatras „išeina“ į gyvą lengvai atpažįstamą, bet pamažu kintantį pasaulį. Dailininkė žavisi architektūros ir gamtos darnia sąveika. Žemaičių dailės muziejui dovanotoje drobėje „Beržoro ramybė“ (2018) dangaus ir kryžių smailių susiliejimas į vientisą spalvinę gamą tarsi simbolizuoja amžiną žmogaus maldų ir sielos veržimąsi į Dievą. Moters figūrėlė, lėtai žingsniuojanti Gaso kalneliu, negirdimai, bet aiškiai primena, jog iš gyvenimo reikia tiek (ne)daug – tik ramybės.

Ši paroda suteiks progą pažinti ir Igno Budrio palikimą, įkūnytą akvarelėse, kurių pagrindinė tema – gimtųjų vietų sakralumas. Naudodamas sodrų akvarelės dažą, juodo kontūro ritmiką, savitai transformuotus natūros vaizdinius, I. Budrys fiksavo išskirtinę sakralinę paveikumo galią – tą aurą, kuri gimtosiose Platielių apylinkėse tvyro tiesiog ore. Autoriui rūpi ne tiek realistiniai pavidalai (sena Beržoro varpinė, koplyčios, medžiuose „gyvenantys“ šventuoliukai). Jam svarbiausia yra perteikti jausminę, o ne pragmatinę vertybių dominantę. Kaimo žmogaus dvasiniam būviui atspindėti pasitelkiamos aplinkos detalės (Rūpintojėlis, verbos, seno šulinio svirtis, daržas, dirbantys bei besilsintys kaimo žmonės ir t. t.), spalvinių efektų įvairovė, įvedamas juodas kontūras gilesnei minčiai išreikšti. Plačiuose, laisvuose Igno Budrio potėpiuose išlieka tikras žemaitiškas santūrumas, prasišviečiantis meile rupiai, bet be galo gražiai, legendomis ir padavimais apipintai žemei – Žemaitijai.

Paroda parengta iš Lietuvos nacionalinio dailės muziejaus,

Nacionalinio M. K.Čiurlionio dailės muziejaus ir Žemaičių dailės muziejaus rinkinių.

Parodos kuratorės: Danutė Einikienė, Irena Jonauskienė

Vyr. dailininkė – dizainerė Laura Blaževičienė

Žemaičių dailės muziejaus inf.

Paroda „Žemaitijos kaimas – Igno Končiaus fotografijose

Liepos 31 d. – rugpjūčio 20 d. Plungės viešojoje bibliotekoje veiks paroda „Žemaitijos kaimas – Igno Končiaus fotografijose“, skirta paminėti 140-ąsias prof. Igno Končiaus (1887–1975) gimimo metines!

Parodoje išvysite: tradicinės architektūros elementus, darbo ir buities įrankius, unikalius Žemaitijos kaimo vaizdus.

Fotografijų originalai saugomi Šiaulių „Aušros“ muziejuje.

Ignas Končius gimė Purvaičių kaime (Plungės r.) – fizikas, profesorius, etnografas, kraštotyrininkas ir fotografas, palikęs gilų pėdsaką Lietuvos moksle bei tautinio identiteto puoselėjime. Šis tikras Žemaitijos patriotas visą gyvenimą fiksavo gimtojo krašto kasdienybę, o jo meilė gimtajai žemei vėliau nugulė į garsiąją knygą „Žemaičio šnekos“.

Plungės viešosios bibliotekos inf.

Kleboniškių kaimas atgijo – prasidėjo Senųjų amatų ir edukacijų dienos

Liepos 19 dieną Daugyvenės kultūros istorijos muziejaus-draustinio Kleboniškių kaimo buities muziejuje (Radviliškio r.) darbavosi amatininkai, edukatoriai ir lankytojai – vyko pirmoji šių metų Senųjų amatų ir edukacijų diena.

Saulės nuglostytuose kiemuose ir senosiose gryčiose išsikūrė net šešiolika amatininkų ir edukatorių, puikių meistrų ir šaunių pašnekovų. Lankytojus jie mokė įvairiausių dalykų: perdavė

patirtį, supažindino su tradicijomis, demonstravo savo kūrinius, parengė dirbinių ekspozicijas.

Smagiai laktė drožiamos skiedros, medumi ir vašku kvepėjo liejamos žvakės, skambėjo kalvio ir varkalio įrankiai. Aukšarankiai kūrėjai rodė, kaip gaminti žaislus, odos dirbinius, molio švilpynes, velti iš vilnos, žiesti puodus, puodelius, siūti siuvimo mašiną, karpyti iš popieriaus, pinti iš vytelių, austi staklėmis. Pasigaminti dirbiniai iš-

keliavo namo – prisiminimas apie šauniai praleistą dieną.

Kaime nepamiršti ir kasdieniai darbai – dūzgė verpimo ratelis, lankytojai patys bandė apdirbti linų pluoštą, sukti girnas.

Šilta vasaros diena neleido nuobodžiauti. Tinkamų užsiėmimų rado ir vaikai, ir suaugusieji – suposi supynės, pragydo moliniai paukšteliai.

Lankytojai ne tik darbavosi, bet ir lankė ekspozicijas. Senasis Kleboniškių kaimas liepą

didžiuojasi margaspalviais gėlynais, maloniais išlakių medžių pavėsiais. Šimtametėse gryčiose, klėtyse, pirtyse, klojimuose, daržinėse ir kituose ūkiniuose pastatuose saugomos ąsočių, bezmėnų, muštokių, ližių, linų šukų, motorų, svarstyklių, oblių ir kitos kolekcijos, praėjusių gyvenimų butis, iki rugpjūčio 20 dienos muziejuje eksponuojama tautodailininkės, karpymo amato puoselėtojos Gitos Kolosovienės karpinių paroda.

Amatininkai ir edukatoriai Kleboniškių kaimo buities muziejuje

šių vasarą darbuosis dar du kartus: kitos Senųjų amatų ir edukacijų dienos vyks rugpjūčio 1 ir 16 dienomis.

Senųjų amatų ir edukacijų dienos – projekto „Kasdieniai ir šventiniai darbai bei amatai Kleboniškių kaimo buities muziejuje“ dalis.

Projektą finansuoja Lietuvos kultūros taryba ir Radviliškio rajono savivaldybė.

Daugyvenės kultūros istorijos muziejaus-draustinio informacija

Lauros Prascevičiūtės nuotr.

Minime 110-ąsias Pauliaus Jurkaus gimimo metines!

Liepos 27 d. gimė rašytojas, žurnalistas, kultūros veikėjas ir aktyvus Žemaitijos krašto šviesuolis Paulius Jurkus (1916–2004). Kviečiame artimiau susipažinti su šiuo kūrėju, kurio šaknys ir širdis visada išliko glaudžiai susijusios su gimtąja Žemaitija.

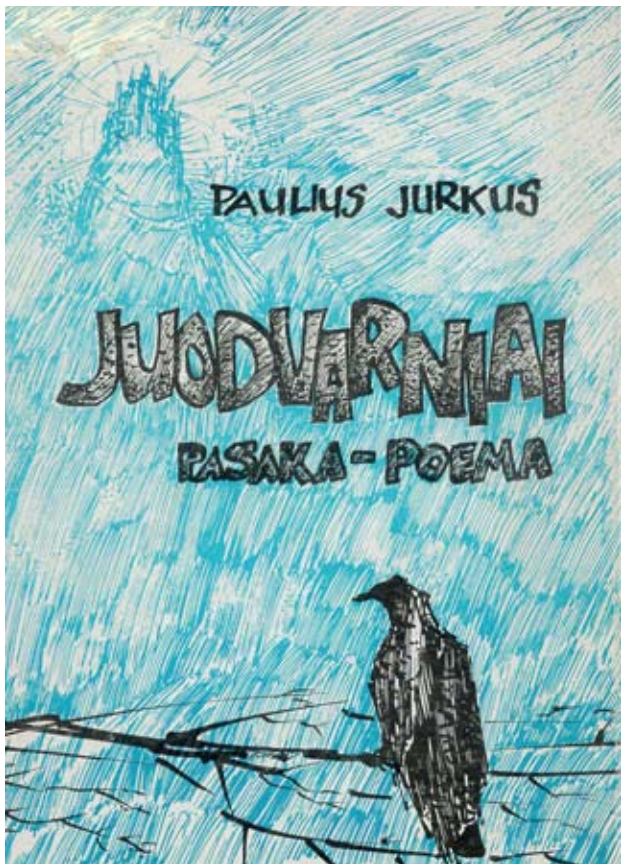
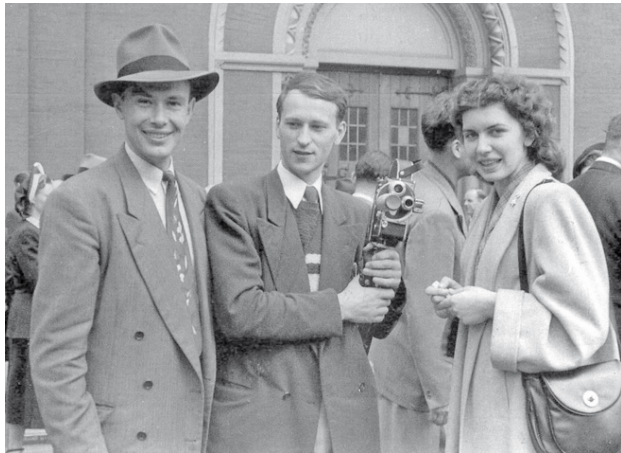
Paulius Jurkus gimė 1916 m. liepos 27 d. Žemaičių Kalvarijoje. Baigęs Telšių gimnaziją, Vytauto Didžiojo ir Vilniaus universitetuose studijavo lietuvių kalbą ir literatūrą. Antrojo pasaulinio karo sukūriai jį nubloškė į Vakarus – 1944 m. jis pasitraukė iš Lietuvos, o nuo 1950 m. apsigyveno JAV (Niujorke). Nors didžiąją gyvenimo dalį praleido už Atlanto, dvasia ir savo darbais jis niekada nebuvo nutolęs nuo tėvynės.

JAV Paulius Jurkus tapo viena ryškiausių šieivijos kultūrinio gyvenimo figūrų: ilgus metus dirbo dienraščio „Darbininkas“ redakcijoje, bendradarbiavo leidiniuose „Aidai“, „Ateitis“, aktyviai veikė Lietuvių rašytojų draugijoje, organizavo kultūrinius renginius, rūpinosi knygų leidyba. P. Jurkus buvo ne tik žodžio, bet ir teptuko meistras – liejo akvareles, iliustravo knygas (taip pat ir savo paties kūrinius).

P. Jurkaus kūrybinis palikimas – spalvingas ir gilus, persmelktas krikščioniškos pasaulėžiūros ir romantiško tėviškės ilgesio: legendos, padavimai ir Tėvynės ilgesio tematika: Lietuvos piliakalniai, senosios šventvietės ir mistiniai padavimai novelių rinkinyje „Pavasaris prie Varduvo“, „Ant Vilnelės tilto“, „Kai Vilniaus liepos žydi“, poemoje „Juodvarniai“. Žymiausias ir premijuotas jo romanas – „Smilgaičių akvarelė“, pasakoja apie Žemaitijos bažnytkaimio (prototipas Žemaičių Kalvarija) kasdienybę ir žmones tarpukario Lietuvoje.

Paulius Jurkus labai ilgėjos savo Tėvynės. Gyvendamas Niujorko dangoraižių apsuptyje, jis atmintyje nešiojosi Plungės parko medžių ošimą ir Oginskių dvaro didybę, kuriuos meistriškai perkėlė į savo tekstus ir paveikslus.

Kviečiame užsukti į

biblioteką ir atrasti Pauliaus Jurkaus knygas iš naujo!

P. Jurkus mirė 2004 m. balandžio 9 d. Niujorke (JAV). Vykdamas jo paskutinę valią, kremuoti palaikai buvo parvežti į Lietuvą ir 2016 m. liepos 27 d. perlaidoti Žemaičių Kal-

varijos senosiose kapinėse (Plungės r.). Urną iš JAV parvežė jo dukra Daina Jurkutė. Taip buvo įgyvendintas rašytojo noras ilsėtis gimtojoje Žemaitijoje, šalia savo tėvų kapų.

Plungės viešosios bibliotekos inf.

Rūta VAŠKYTĖ

ar SURINKOT pilnus kiaušinius kasdienybės, ar tik baltymus?

Į jokių reikšmingą postą kandidatuoti neketindama, vis dėlto, kreipiuos į RINKĖJUS. Visokio plauko: tiek ilgo, tiek trumpo, net absoliučiai plikus. Iš košės plauką ištraukiančius – irgi. Svarbu man, kad žinutė pasiektų dėl vienokių ar kitokių priežasčių kažką renkančius.

t.y. – į visus.

Dar priešistorėje socialinių konstruktų itin nepaveikti tiek vyrai, tiek moterys rinkdavo tai, ką gamta taip dosniai serviuoja. Plėšroklus visaėdžius domino ir lapeliai, stiebeliai, pumpurai, grybukai visokie. Greit paaiškėdavo, skani ta ką tik praryta uoga ar tik graži ir – apskritai – valgomas radinys ar ne. Svarbiausia, kad eksperimentinė vakarienė būtų ne paskutinė, o miegas ramus, šalto prakaito neskandinamas ir haliucinacijų netrikdomas.

Paradoksas, kad ir tam ilsinančiam miegui bei mąstymui, kaip ir iš kur valgiu VĖL reiks apsirūpinti nemazai kilodžiauliu prireikia. Ale cogito ergo sum – mąstau, vadinas, esu. Tai ir būnam taip ir eikvojames, mįslydami be pertraukų...

Neužvalgysi dešimtmečiui į priekį ir neužmiegos, bet šio to prisirinkus verta ir atsargų pakaupti.

Aš ne apie pašto ženklų ar skardinių nuo sardinių kolekcijas. Santaupos kojineje „juodai dienai“ irgi kažkaip liūdnoškai skamba. Nežinau ir to, koku tikslu sesė vaikystėje į batų dėžę vis krovė akmenis. Gal ruošėsi daržovių rūsio statyboms. Juk žiemą irgi noris cepelinų, o kai sandeliuke jaukiai sugulę bent keli maišai vinetos – ramu. Svarbu tik grietinei eurų porą turėt iš kur sugraibyt. Riebesnė ta juk brangoka.

Neapsiriboja skrandžio žmogaus poreikiai, tad prizmei jų plečiantis bei kintant ir pasiūla atsiliepia į paklausą. Tam, kad būtų ne tik iš ko rinktis, o ir už ką, tenka užsidirbti, pelnyti ar net per kentėjimus užsitarnauti.

Algas, stipendijas, premijas, priedus.

Priėmimą, dėmesį, būna, kad ir žodį gerą, pagarbą – taip pat.

Tik keista man, kas pastaruoju metu daugumos gerbtina, siektina ir netgi garbinama. Girdisi prieštaraujantys vienas kitam skatinimo kažką rinkti,

o kažką riboti šukiai. Fatalistė many sutrikus, todėl

baisu pačiai daryt, mąstyt, sakti ir būt vis

per daug ar per mažai.

Įtempiu klausą:

Surinkt baltymus svarbu, jei nori tvirtesnių raumenų. Bala nematė vištų pastangų konstruojant kiaušinio visumą. Gelsva mirtina riba – nenaudingojo cholesterolio bomba trynys.

Dar gi surinkt 10 tūkstančių žingsnių emocinei ir fizinei sveikatai – svarbu. Galima ir vietoj duonos kasdieninės pietų pertraukos metu. Be abejo, už ribų valgyklos, kur tiekiamas sviesto padaže plaukių maltinis.

Neįsivaizduoju, kiek žingsnių pribyra į mano dienų pintines. Buvo etapas, kai leidau savojo gerbūvio lygį apskaičiuot telefonui. Išmanus, bet nežinodavo, kad kartais ne kišenėj, o kažkur atskirai mėtos. Tas pypsėjimo lydimas gąsdinantis priminimas, kad nepakankamai judu, man reikė, kad ir veikiu nepakankamai. Vis rečiau panaudojamas surinkti numeriams bičiulių telefonas nuolat skrupulingai matavo trepsėjimo produktyvumą nusakomas mano vertę ir moralę. Sadistas, nepaisydamas žmogiškojo nuovargio, sveikino už kas savaitę nueinamus rekordus.

Nuodinga tai, kas šitaip sveika – judėjimas beribis.

Nesustoju pasirinkt mėlynų – vargas porciją pamatuot. Koks bus ekvivalentas 15 šilauogių? Juk tiek ir tik tiek slaugytoja valgymo sutrikimų gydymo skyriuje leido. Gal visai nereik, sako, užkandžiaut tarp valgių negerai.

Atsiribojau nuo visų, su kuriais taip gera susirinkt. Save iš dabarties atsijojau, išmokus, kad vakar neužsitarnavau rytojaus. Ribojau save sveikatą tausojančiuose veiksmuose, nes plėstis baisu. Kas, jei neteisingai užpildysiu erdvę? Vištidedį galimybių kiaušinių bega-

lė, o aš visus juos traiškau, bijodama neteisingai pasirinkti.

Visus energijos likučius eikvoju įniršiui ant savęs, kad nesiryžtu gelbėti gelbstimo – kūno.

Ši tekstą irgi renku nenorom automatiškai eidama. Pavojaingai lengvasvorė, nešina sunkiom mintim. Tik telefonas nebeskaičiuoja žingsnių – jų begalybė įrežta paduose.

Nutildyt lengva įrenginius, priešingai nei automatinės ir pasiskolintas iš kitų MINTIS.

Priešas šis – su juo susiduriu kiekvienas – demaskuotas, bet nuginklavinamas jo toks neįprastas, kad sunku net patikėti veiksmingumu.

Leist VISOMS MINTIMS BŪTI. Tiek savo, tiek kitų įžodintoms bei skleidžiamoms įsakymų ir visuotinių normų pavidalu.

Tegu jos greta žingsniuoją, prisėda ar net prigula šalia ir koegzistuoja. Ne su kiekvienu praeivių gi sveikinamės ir į amžinas, nevedančias niekur diskusijas leidžiamės. Faktas, kad ir mintys ne visos vertos mūsų dėmesio, o tuo labiau reakcijos. Būtent – mano žodžių irgi prašau nesureikšminti. Ypač įniršyje ir alkyje ištariamų (pardon, ma mere)

Tik kaip nepasimest begalinėje visa ko gausoje, atsirenkant, kas tinkamiausia TAU? Už jumi ir mumi nieks kits nesužinos ir nepasakys. Nei profesoriai, nei psichoterapeutai su koučeriais, nei šamanai ar jogiai. Jokie mikro makro influenceriai ar sąmojingo kaimynės. Rupšplaukis Pranas su nepilnai baigtu aukštuoju irgi neišbus už mus, kaip ir

visa žinančios, gero linkinės Mamos.

Patart visi pagal kompetencijas gali. Na, o mums tenka ta išlaisvinanti atsakomybė – pirmiausia rinktis save.

Užlopytas dienų pintines vis pildyti nesandeliuojamais patyrimais,

o ne pūvėsiu dvokiančiais bandymais sau ir pasauliui įrodyti, kad pasirinkau ir pririnkau „teisingai“.

Tai man atrodo svarbu. Kaip ir pasaugot visumą kiaušinių kasdienybės.

linkiu rinkėjams neapsiribot vien baltyminiiais morengais ar gogeliais mogeliais.

kiaušiniai – labai universalūs

M. K. ČIURLIONIS. LAISVĖS PRELIUDAS

Ši paroda pristato Mikalojaus Konstantino Čiurlionio (1875–1911) fotografijos kūrybą – mažiau pažintą, tačiau itin reikšmingą jo meninio palikimo dalį. Pasaulyje žinomas kaip tapytojas ir kompozitorius, Čiurlionis čia atsiskleidžia naujais, netikėtais rakursais. Parodoje eksponuojama keturiasdešimt fotografijų, Čiurlionio sukurtų viešnagės Juodosios jūros pakrantės mieste Anapoje, Kaukazo regione, metu ir vėliau suklijuotų į mažą rankų darbo albumą „Anapa 1905“. Tai ne atsitiktinė draugų, šeimos narių ar jūros vaizdų kolekcija, o nuoseklus menininko pasakojimas apie buvimą Anapoje ir vidinės kelionės liudijimas, tapęs erdve dvasinei transformacijai, vėliau ryškiai atsiskleidusiai jo kūryboje ir tapusiai neatsiejama Lietuvos kultūrinio atgimimo dalimi. Po šios kelionės, pasak Čiurlionio sesers Jadvygos, namuose prasidėjo „lietuviškasis renesansas“. Vėliau, 1906 metais, menininkas laiške broliui Povilui rašė: „Ką Tu manai apie tai? Žinai apie lietuvių sąjūdį? Aš ketinu visą savo buvusį ir būsimą darbą skirti Lietuvai... „Čiurlionio fotografijos – paprastos, neretušotos. Jose nėra siekio sukurti tobulą ar užbaigtą vaizdą. Priešingai – jos alsuoja atvirumu, kviečia sustoti ir patirti jo išgyvenimus. Žvelgdami į šiuos vaizdus, matome pasaulį Čiurlionio akimis. Jie leidžia mums priartėti prie mąstytojo ir kūrėjo, kuris regimąjį pasaulį suvokė kaip dvasinio gyvenimo atspindį. Čiurlioniui artimas non finito principas čia tampa natūralia neišsakomo išraiška. Per trumpą, vos trisdešimt penkerius

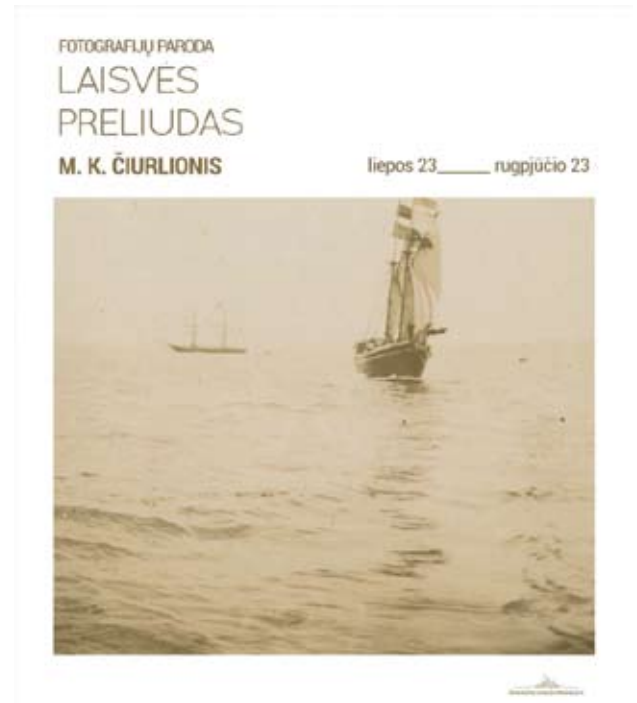
metus trukusį gyvenimą, Čiurlionis sukūrė beveik keturis šimtus muzikos kūrinių, apie tris šimtus tapybos darbų, taip pat gausų iliustracijų, fotografijų ir literatūrinių tekstų palikimą. Beveik visa ši kūryba šiandien saugoma Nacionaliniame M. K. Čiurlionio dailės muziejuje Kaune. Ji liudija vientisą meninę pasaulėžiūrą, kurioje garsas, vaizdas, gamta ir žmogaus dvasinis gyvenimas susilieja į nedalomą visumą. Profesorius Vytautas Landsbergis apie šią parodą parašė: „Tegul ši fotografijų paroda prabyla mums apie aną žmogų ir jo laiką – o kartu apie mus ir visus laikus. „Šios parodos pristatymas Oginskio rūmuose turi ypatingą simbolinę reikšmę. Grafas Mykolas Oginskis buvo pirmasis Čiurlionio globėjas ir mecenatas. Būtent čia būsimo menininkas pradėjo savo kūrybinį kelią – mokėsi muzikos, grojo rūmų orkestre fleita, dainavo chore ir piešė. Tad simboliškai šiandien Čiurlionis sugrįžta ten, kur prasidėjo jo kelias. Čiurlionis grįžta namo. Pasaulio lietuviai grįžta namo. Grįžtame į laisvą Lietuvą.

Parodos kuratorė Vilma Dobilaite

Vyr. dailininkė – dizainerė Laura Blaževičienė

Paroda parengta iš Nacionalinio M. K. Čiurlionio dailės muziejaus rinkinių.

Žemaičių dailės muziejaus inf.

„Literatūriniai susitikimai Plungės viešojoje bibliotekoje – paaiškinkit man knygą!“

Rugpjūčio 5 d., trečiadienį, 17.30 val. Plungės viešoji biblioteka kviečia į baigiamąjį projekto „Literatūriniai susitikimai Plungės viešojoje bibliotekoje – paaiškinkit man knygą!“ renginį – Kristinos Sabaliauskaitės knygos „Kaip skaityti meną“ pristatymą. Renginyje dalyvaus knygos autorė K. Sabaliauskaitė, ją kalbina Lietuvos dailininkas, filosofas, politikas, Lietuvos nacionalinio dailės muziejaus generalinis direktorius Arūnas Gelūnas.

Knygoje „Kaip skaityti meną“ menotyras mokslų daktarė rašytoja Kristina Sabaliauskaitė kviečia visus, kurie domisi ar nori pradėti domėtis menu, kartu pasimokyti „skaityti meną“, nes tik mokant meną skaityti galima juo gėrėtis.

Meno kūriniai, pristatomi K. Sabaliauskaitės knygoje, yra iš įvairių šalių

ir laikotarpių, tačiau jie visi yra Lietuvoje: muziejuose, bažnyčiose, viešose vietose, miestuose ir miesteliuose. Autorė rinkosi jai įdomius kūrinius, kuriuos aptardama daugiau galėjo papasakoti apie techniką, stilių, kūrinių lydėjusius kitus meno reiškinius ar aplinkybes, kuriais kūrinyje atsirado.

Tad kviečiame į akistatą su meno kūriniu! Lydimi išskirtinių asmenybių – rašytojos K. Sabaliauskaitės ir dailininko, filosofo A. Gelūno – bandysime atrinkti meno kūrinyje glūdinčias ikonografijos prasmes ir įdomybes, suprasti jo žanro ypatybes, o svarbiausia – mokytis įdėmiai žvelgti.

Projektą finansuoja Lietuvos kultūros taryba ir Plungės rajono savivaldybė

Gerbiamoji poniam Ateitie,
Su didžiausia pagarba:

Rašau šį laišką norėdamas prašyti jūsų paslaugos. Tikiuosi, atleisite už šį įžulumą.

Ne, nebijokite, aš nenoriu su jumis susitikti. Tikriausiai esate itin geidžiama poniam – daugybė žmonių neabejotinai trokštų malonumo su jumis susipažinti, tačiau aš – ne. Kai tik čigonė griebia man už rankos norėdama išburti ateitį, aš visu greičiu sprunku šalin, neleisdamas jai atlikti tokio brutalaus veiksmo.

Ir vis dėlto jūs, paslaptingoji poniam, esate tas pažadas, kurio link, ieškodami prasmės ir likimo, veda mūsų žingsniai. Ir būtent šiame pasaulyje – šiame, o ne kokiame kitame – jūs mūsų laukiate. Laukiate manęs ir daugelio mūsų, netikinčių dievais, žadančiais kitokį gyvenimą tolimuose Anapusybės viešbučiuose.

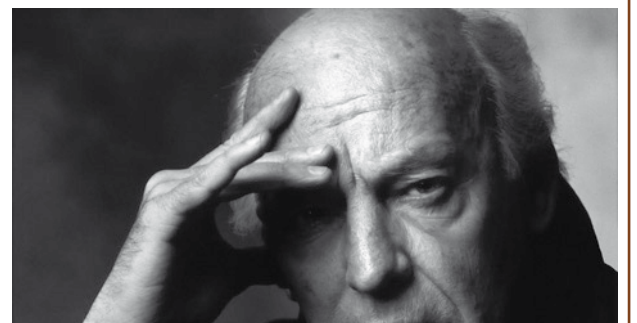
O štai kokia problema, poniam Ateitie. Mes netenkame pasaulio. Smurtininkai spardo jį lyg kokią kamuolį; karo kurstytojai žaidžia juo lyg rankine granata; o goduoliai spaudžia jį iki paskutinio lašo lyg citriną. Bijau, kad ir toliau šitai tęsiantis, pasaulis anksčiau ar vėliau gali virsti negyvu akmeniu, skriejančiu erdvėje – be žemės, vandens, oro ir sielos.

Štai kas pastatyta ant kortos, poniam Ateitie. Prašau tavęs – mes prašome tavęs – neleisti savęs išvyti. Kad mes egzistuotume, kad būtume, mums reikia, jog ir tu toliau egzistuotum, toliau būtum. Mums reikia, kad padėtum mums apginti savo namus, kurie yra ir laiko namai.

Prašau, padaryk mums šią paslaugą. Dėl mūsų ir dėl kitų – tų, kurie ateis po mūsų, jei tik tas „po“ apskritai egzistuos.

Pagarbiai –

Žemės gyventojas.

Eduardo Galeano/Eduardas Galeanas (1940–2015) – Urugvajaus rašytojas, žurnalistas.

Iš ispanų kalbos vertė Genutė Matevičiūtė

Ilustracija iš soc. tinklų.

NACIONALINIAMS PARKAMS – 35

ŽEMAITIJOS NACIONALINIS PARKAS

Šalia Platelių jacht klubo,
Ežero g. 45 B, Plateliai, Plungės r.

Gediminas Gelgotas (fortepijonas) ir ansamblis NIKO
Renginys nemokamas, tačiau būtina išankstinė registracija

2026 09 04

18:00

Finansuoja Europos Sąjunga

Finansuojama projekto „Saugomų teritorijų planavimas ir tvarkymas, ekosistemų, buveinių ir rūšių geros būklės palaikymas visoje Lietuvos teritorijoje“ Nr. 01-027-P-0009 lėšomis.

DAILIUOJI

literatūra

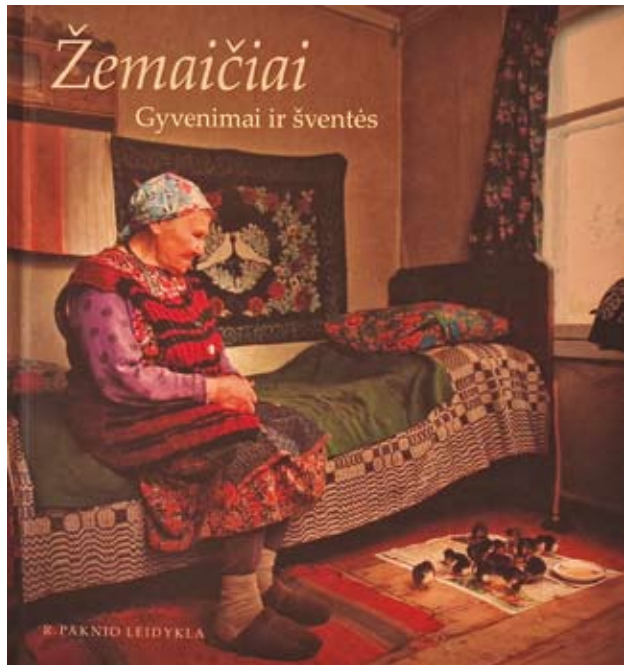
Žemaitiu gyvenėmā Baltiena fotokninguo

Žėnuoms fotomenėninks Baltiens Arūns ĩr ėšpa-veikslavė Vėlnio, Venecėjė, kėtus pasaulė miestus. Dalivavė paruoduos nu Kalifornėjės Amerėkuo lig pat Pekina Kinėjuo. No daug paveiksloun ė kaima žmuoniū gyvenėmus – šėlėnius dzūkūs, Gerviečiu krašta. Vo parvė daugiau – žemaitius.

Nu 2009-tu Baltiens fotografoon Kimčiū šeimīnas gyvenėma (kāp anėi gyven) ė gyvenėma – anū suodība. Kon anėi dėrb, kāp švėntėn. Gavuos tuoks fotonuotrauiku ciklos – „Žemaičių šėimos istorija“. Tėi vaizdā ėš vėinkėimė Mažeikiu rajuonė ras't ė paskatėna ėšlėstė fotoalbuma.

2012-tās R. Paknė leidikluo bova ėšlėsta Baltiena fotokninga „Žemaičiai. Gyvenimai ir šventės“. Će – Kimčiū gyvenėms, senuobėnis veliknaktis Pėivie-nu bažničiuo (Mažeikiu r.), garsiuosės Ožgavienės Plateliūs ė daug kėtū vaizdū. Vo žemaitė folkloristė Ivanauskaitė-Šeibutienė Vita tā kningā parinka žmuo-niū pasakuojėmu ėš archīvu. Tėi pasakuojėmā bova ožrašītė 2004-2011 metās Salontū, Žarienu, Vėikš-niū, ĩlakiū, Žėdėku, Rėitava apīlinkies. Žemaitėškė tekstā ėšverstė ėr i lietoviu bėndrėnė kalba. Pridiets žuodīmielis. Ivanauskaitė-Šeibutienė parašė lietovėška pratarinė „Būtė sava vėituo. Žemaičių gyvenimai ir šventės“, katra ėšversta ėr i angļu – „In One's Place. Samogitian Homes and Feast Days“.

„Žemaičių saulutė“ sava žemaitėškūs poslapiūs pateik kelis tekstus ėš Baltiena poikiuosės fotokningas. Rašība kėik sovėinuodinta pagal dabartėnė rašiomōjė žemaitiu kalba.

Baltiena fotoalbums.

Kėilė, ana tēp sāka: ċėrkšt ċėrkšt ċėrkšt ċėrkšt
ċėrkšt ċėrkšt. Anuos vėsa ruoda ĩr. Lek ana ont
žemės, kirminieli kamė rada – pakonda tujau.
Viel veiz galvelė pakrėpusi, a to genīs anon.
Ćėrkšt ċėrkšt ċėrkšt ċėrkšt...

Kielė, ji taip sako: ċėrkšt ċėrkšt ċėrkšt ċėrkšt
ċėrkšt ċėrkšt. Jos visa roda yra. Lekia ji ant žemės,
kirminėlį kame rado – pakando tuojau. Vėl veizi
galvelė pakreipusi, ar tu geniesi ją. Ćėrkšt ċėrkšt
ċėrkšt ċėrkšt...

Tekstā – dvėkalbė.

Kimčiū truobuos prīšininkie.

LĪČINAS

Ličīnas ėš medė pa-sėdėrbdava dėdžiausės. Vėskuo būdava – ėr vuo-žiū, ėr velniū. Paskiau ėr ėš puopieriaus darīdava. Kelims metams darīdava. On truobuos sokabins, vākā bėjuosma ėr palėp-tė tēn, kor tuos ličīnas sokabintas. Tievs mona miegdava špuosus kries-tė, ons tas ličīnas padies dėrbtė. Matā, vākams nelėsdava on truobuos lėptė, ka nanokrėstom, ka kuojės nanosėlauž-tom. Jok septinė vākā bovuom. Nu ta vėršou tas ličīnas pakabins, ka matītomem, dā kuoki draboži ožkabins – ėr bė-juosam ėtė, lėptė on tuos truobuos. Jė rėks palėptė, ta ašaras būs.

KUO TIK NABŪDAVA!

Vėsuokiausiu par Ož-gavienės būdava, kāp kas sogėbiedava riedī-davuos kou tēk špe-

tė, ož pėršli ėdava. Na vėsė anus isėlėsdava. Kėtor vākā mažė būda-va, bėjuodava. Doudava kū nuors ėr paprašīdava ėšėtė. Vuo kėtam, kor nieka nadous, doris ėš lauka ožrėš, ožrėms, ka nabėšėto. Paskou būs ožbaigtovės Lašinskė. Būs mozėkontā, vėišies vėsė sosėrinkėn. Jok ėr dounas gaus, ėr lašėniū, ėr kiaušėniu.

ŠUOKĖ

Valsė bova, puolkas. Trappuolkės, kor smarkė reikiejė šuoktė. Kumet būs šuokė, kaimīns ateis, tievū prašīs, ka leisto moni i šuokius. Tēp jau nepaleid tievs, kāp nuo-riėjė, ka galiejė eitė ėr būtė. Nė, nė. Ėr bova nusakīta: lėg dėšimtas jau būtė nomėi. Lėg devīniū lai šuok, lai būn, vuo dėšimtuo ka būt nomėi. Kas atejė ėšsivedė, tas ė parvedė nomėi.

BLEZDINGELĖS

Jė blezdingas per pas-tuogies, ta nikumet per-kūnėjė netrėnk.
– Kaži kudie?
– Nu, matā, jau tuoks Puondėiva sotverts vabalielis. Pas mūsu pėlns stalds lėzdū, tor prėsėdė-rbosės. Laikuom doris atdaras, kad anuos tēk ėto, kad tuos blezdingelės tēk ėto perietė. Tuokės anuos. Parlek kuožna meta pas mūsu i stalda. Nu, nuėk, kāp pavasari parlek, sakīk: nu, labas, jau parliekiet... „Će ċe ċe ċe“, – anuos šauk, tuos

pernikštės tuokės nu-mėškės jau ĩr. Vuo kėtas jau baugės, jau šviežės ĩr atejosės.

NIEKA NASOPRATA

Mona švuogeris, ka liōb atvažioutė ėš Kauna, ons ėšvės nasoprata, ka mas liōbam kuokė senuo-vėška daina dainiousem. Mama padainious dai-na senuovėška, ons liōb sakītė: „Kuoks tas žuodis ĩr?“ Nasoprata žmuogos, Kaunė, aukštaitis bova. Nu. Aba tievoks, ka šne-kies žemaitėškā, ėšvės anoudo nasosėšnekiejė. Uns liōb tilies, tas žėnts, atsėsiedės, ė vėskas, ė žiūries i sava oušvi, no. Vuo ta sesou, ana liōb parsakīs anam. Nieka nasoprata. Vuo tas (mas papūnio vadėnuom) liōb sakīs: „Nu tas mona žėnts nasėšnek so monėm.“ Kon ons šnekies, ka na-soprata.

Nu juk ė dabā, veiziek, ka mas nuvažioujem i Kauna, i pakasīnas, žė-nuok, kėtė vielek naso-pront. Ka mas žemai-tėškā seseris pradiejuom rokoutėis, vėsė žiūr i momis...

////////

Kėkvėina gīvībė tor sava pruota. Jok mas atruoduom sau, ka mas esam pruotingė. Gīvūne-lis jok ėrgė ĩr pruotings. Žiūriek, a katelė apsėvā-kava, a kuoks gīvūnelis, jok ons muok sava lėzdeli sotvarkītė, muok sava prižiūrietė. Tāp ĩr. Kė-kvėins tor sava pruota.

Būtė sava vėituo. Žemaičių gyvenimai ir šventės

Jė blezdingas pėr pastuogies, ta nikumet perkūnėjė netrenk
– Kaži kudie?
– Nu, matā, jau tuoks Puondėiva sutverts vabalielis...

Pratarmies pradė.

Ožgavienės Plateliu apīlinkies.

Skomb dainas Skouda R. Granauskė bibliotekoje.

Raugienės Anelės nuotrauka.

MALAKAUSKIENĖ Irena

STUOVĖKLA PRI MALDOTĖ

Jau septinioliktus metus mūsų suodibuo, pri Maldotė ežera, vikst folkluora ansamblė „Auksodis“ – er anum draugum eš vėsus Lietovuos stuovėkla. Par tus metus ana tapa gražė

tradicijė e laukamiausio vasaros sosėejėmo. Čė kuožna vasara sosėrenk žmuonis, katrus vienėj meilė lietoviu liaudės dainuoms, šuokems, papruotems.

Stuovėklas dėinas pėlnas

prasmingas veikluos. Nu pat rita skomb dainas, vakarās sokas šuokė, ir prisėmėnamė senėjė papruotė. Dėdėlis diemės ir skėrams dainiavėmou, tad kuožnos, kas pabūn stuovėklou, nomėi

Japūnėškamė suodnė (Kretinguos r.).

Vildžiūnienės Rūtas nuotrauka.

parsėvėž ne tikta naujum maliuodėju, bet e gražium senuovės istuorėju e nuora dainioutė tuoliau.

Dėdėlė svarbi stuovėklas dalės ir vėsuokės ešvėkas pu apilinkės. Kor tik auksuodėškė nier bovė! Vėsus aplinkėniu rajuonu pėlekalnius, kūlgrindas ešvėkščiuojė, Dabrišiaus Petra ognėis muonus patirė, Abrotė Duonata medo eškaštavuoje,

daug šuonkaulieliu nugriaužė Salontum „Pakalnutie“. Tėi žīgė e sosėtėkėmā so žmuonims paded dar geriau soprastė, kou baguota ir mūsa Žemaitėjė.

Vėsa ton laimė kor Klaipiedas universėteta diestituoje Vildžiūnienė Rūta. Anuos elgametė patėrtės e nuošėrdos atsėdavėms folklorou sobor vėsus nuorėntius i kopėta. Ana muok ne

tiktā ešmuokitė dainum, bet e dėdėlė macnė pašpuositė.

Dieltuo stuovėkla ir taposi tuoki brongi, ka senėjė auksuodėškė anon vadėn gėmėnium sosėtėkėmo. Pakol skomb dainas, pakol sosėrenk žmuonis, pakol ir kam tas tradicijės pardoutė, tol vėsė juntam, ka esam giva tauta.

Vėrkšā (Plungės r.)

Kuršė ont Imbaries

Lėipas 17-18 d. jau pėnktus metus užė tarptautėnis gīvuosės istuorėjės festivalis „Kuršė ont Imbaries“. Vėita – Imbaries pėliakalnis, šalėp Salonta opės, Kretinguos rajuonė.

I švėntė, gal sakitė, sokvėitė Smilgevičiūtė Aistė e Radzevičios Ruoks – anodoms dainie „Imbarė“ eš kalna skombiejė vėsuočiausiūs internetūs.

Archeuoluogs Vaitkevičios Vykins vėdė i žīgī sožėnuotė – kuoki svarbi ir ta Imbarie.

Sovažiava karības drauguovės eš vėsa Baltėjės krašta – pasėmoštė. Kėtė šaudė eš lonkū. Dā kėtė – eję rėstėis.

Darbavuos kalvė, druožiejė, audiejė, pīniejė. Kėtė vėrė, kepė, pėlstė. No grīns juomarks.

Skombiejė senuobėnės dainės e gėismės. Ont sceno – vėsims, vakarė – pri lauža, pri žvakiau.

Vākams „Lino lėlės“ eš Klaipiedas dā parudė e spektakli – api vėlka e vuožātius.

Istuorėks Vaivada Vacis ešaiškėna Dorbės mūšė svarba vėsam Baltėjės regėjuonou. Vo ketorė muokslėninkā vėdė ruokunda – kėik čė besam kuršė e kėik žemaitė.

„Žemaičių saulutė“ inf.

Vaitkaus Kėstotė nuotraukas

ŠEIKOVIENĖ Rasa

DORBĖS MŪŠĖ PAMĖNAVUOJĖMS ŠIAULIŪS

Priš 766 metus bova sostabdīts neprietelis er sovienitė žemaitė!

Tou pruogo Žemaitiu koltūras draugėjė „Saulaukis“ so Šiauliū žemaitės pamėnavuojė vėsėms žemaitėms nuognė svarbė dėina – lėipas 13 – Žemaitiu tautuos vėinībės er Dorbės mūšė dėina!

Sosėrinka Šiauliū žemaitė „Juonė pastuogie“.

Rėngėni pradiejė Čekavičios Marios, pūsdams raga, er „Saulaukė“ vaduovs Pabrieža Jūzaps. So poikio jubiliejo bova pasveikinta „Saulaukė“ elgametė narie Sigita.

Rošinskis Kuosts pristatė žemaitėška repa. Šėrdės džiaugies, kāp poikė Gendvėlātė Austiejė, Šimkienė Rita er pats Rošinskis Kuosts i daina sogoldė žemaitėškas patarlės er mėsłės! Dabā laukam vėsa albuma tuokiū dainū!

Vo baveizont er basėklausont jaunima puolklouora ansamblė „Vieversėlis“ er anū vaduova Stonkaus Arūna, er alaus pota ont lūpu nudžiūva, er kuojės patės kėlnuojies, er veizuolā blėzgiatė blėzgiejė! „Saulaukė“ vaduovs džiaugies, ka tuoks jaunims, ta e bieduos ont Lietovuos nebūs!

Paveikslava Šeikvienė Rasa

Šiaulė

RENGĖJAS – DRAUGIJA „SAULUTĖ“

LEIDŽIAMAS NUO 1994 M. SPALIO 4 D.

ISSN 1822-6817

RĖMĖJAS –
PLUNGĖS RAJONO
SAVIVALDYBĖ

Draugijos „Saulutė“ 2026 m. projektas „Gyva kalba – gyva tauta“, skirtas Žemaitiško rašto metams.

Draugijos „Saulutė“ 2026 m. projektas „Iš žemaičių žemės atėję“.

Redaktorė
Kristina Paulauskaitė

Leidėjas
Ž. Pilitauskio IV (Nr. 680008)
Slyvų g. 8, Kaušėnai, 90175
Plungės r.
Tel. +370 682 56 996.

„Žemaičių saulutės“ bendradarbiai:
Alma Riebzđaitė, Nijolė Jankuvienė, Dalia Šimkutė, Virginija Liutikaitė, Otilija Juozapaitienė, Aldona Kuprelytė, Lidija Šimkutė (Australija), Genutė Matevičiūtė, Kristina Pilitauskienė, Kęstutis Vaitkus, Zita Jonušaitė, Alma Šakienė.
Partneris: Plungės viešoji biblioteka

Spaudė Ignatkų spaustuvė
ul. Przemysłowa 26, 16-001 Kleosin

Straipsnių ir laiškų autorių
nuomonės gali nesutapti su
redakcijos nuomone.

Maketavo Žydrūnas Pilitauskas

Tiražas – 1000 egz.

Laisvės al. 19,
LT-90157 Plungė
Tel. +370 614 65 329.
e. p.
zemsaulute@gmail.com